

Premajhen naravni prirastek

Še nedavno so tudi marsikje v Evropi izražali zaskrbljenost zaradi preneglega naraščanja prebivalstva. Danes pa je vse manj rojstev zaradi množičnega uporabljanja tablet proti spočetju, zakonitve splava v mnogih državah in zaradi raznih drugih vzrokov, med katerimi so pomanjkanje stanovaj, zelenih površin, kjer bi se lahko otroci igrali, zaradi prevelike ločitve mladih staršev od njihovih staršev, ki bi sicer lahko kdaj popazili na otroke, in predvsem zaradi vse večje zaposlenosti žensk, zaradi naglega naraščanja razporok, pri čemer so najbolj prizadete žene z otroki, in tudi zaradi vse večje težnje po udobnosti in materialnih dobrinah. Nad prepočasnim prirastom prebivalstva se pritožujejo že v Nemčiji, na Madžarskem, v Rusiji, na Poljskem, na Norveškem, v Avstriji in tudi v Jugoslaviji. Še posebej pa velja to za Slovenijo, čeprav ni ravno Slovenija tista, ki ima med jugoslovanskimi republikami najmanjši naravni prirastek.

»Delo« je prineslo v sredo članek po beograjskem listu »Nin« z naslovom »Ljubezen, le brez živih štručk«, ki obravnava ta problem v Jugoslaviji. V članku je rečeno, da je zdrknila rodnost na Hrvaškem in v Srbiji zadnja leta na zelo nizko raven, medtem ko je še vedno visoka na Kosovem, kjer živi v glavnem albansko (šiptarsko) prebivalstvo. Najnižja pa je rodnost v Vojvodini, kjer sploh ni mogoče več govoriti o kakem prirastu. Ravno v Sloveniji pa vidijo spodbuden primer, ker se je rodnost v tej republici ravno zadnji čas povečala, potem ko je dolga leta nazadovala. Vzrok nazadovanja drugje (kot tudi prej v Sloveniji) vidijo v glavnem v tem, da je kar 500.000 družin v Jugoslaviji brez lastnega primerne stanovanja, da ni dovolj otroških vrtcev in jasli, kjer bi lahko matere, ki delajo, puščale otroke, v prevelikih stroških za otroke in pri nekaterih starših tudi v pretirani skrbi za standard, ki ga hočejo zagotoviti otrokom. Tako je v članku naveden primer matere (zdravnice), ki pošilja edinega sina na počitnice v Grčijo, na smučanje v Kranjsko goro itd., dvema pa tega, kot je dejala, ne bi mogla zagotoviti. V članku so navedeni še razni drugi vzroki za nizko rodnost, ki pa so v največ primerih socialni, kot predolgo čakanje na stanovanje, neprijazen odnos lastnikov stanovanj do otrok najemnikov, migracije (preseljeva-

(Dalje na 2. strani)

OSIMO V SENATU

Medtem ko pišemo, se je v senatu začela splošna razprava o zakonskem osnutku za ratifikacijo osimskih sporazumov med Italijo in Jugoslavijo. Pričetek razprave je bil odložen za 24 ur, ker je senatna komisija za zunanje zadeve morala proučiti peticijo, ki jo je podpisalo 18 tisoč prebivalcev s Tržaškega in ki je bila izročena senatni zbornici 4. februarja. Komisija je peticijo skoraj soglasno zavrnila, saj je za njeno odobritvijo glasoval predstavnik tako imenovanih »demonacionalcev«, se pravi zastopnik parlamentarne skupine, ki je nastala po razkolu v misovskem gibanju.

Zanimivo je, da peticija ni nasprotovala le ustanovitvi industrijske proste cone vzdolž državne meje na Krasu, oziroma gospodarski vsebini meddržavne pogodbe, temveč tudi njeni politični vsebini. Med razpravo v komisiji so ugotovili, da ni mogoče ločiti politične vsebine mednarodne pogodbe od njenega gospodarskega dela in da podpisniki peticije ne navajajo nobenih novih argumentov, temveč le ponavljajo to, kar so predstavniki odbora za ustanovitev tako imenovane integralne proste cone že bili obrazložili isti komisiji.

Tudi s svojo zadnjo akcijo so tržaški nacionalistični krogi dokazali, zakaj jim pravzaprav gre. Preprečiti hočejo ratifikacijo italijansko - jugoslovanskih sporazumov, ker se nikakor nočejo sprijazniti z mislijo, da sta sosedni državi uredili vprašanje meje in hkrati postavili temelje za globlje, enakopravno sodelovanje na vseh področjih, zlasti na gospodarskem.

Ko smo na Tržaškem zadnje mesece spremljali protiosimsko gonjo, smo se več-

krat vprašali, kaj pravzaprav tiči v ozadju, kateri so resnični vzroki tako besnega nasprotovanja mednarodni pogodbi. Mislimo, da se ne motimo, če napišemo, da gre pri celotni zadevi dejansko za staro, še vedno globoko zakoreninjeno miselnost dobrih znanih italijanskih tržaških krogov, ki zviška gledajo na Slovence in na vse ostale jugoslovanske narode, ki sebe smatrajo za »nekaj boljšega« in ki nikakor nočejo sprejeti v medsebojnih odnosih načela enakopravnosti.

Zato bodo tudi po ratifikaciji mednarodne pogodbe ti krogi nadaljevali s svojo gonjo in tedaj bodo postala tarča njihovih napadov prav tista določila italijansko - jugoslovanskega sporazuma, ki se tičejo zaščite slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Predvidevati je celo treba, da utegne na Tržaškem nastati po zaslugi odbora za integralno prosto cono in njegovih podrepnikov takšno ozračje, kakršno je v zadnjih časih značilno na Koroškem, kajti pobudniki in organizatorji protiosimske gonje so na las podobni pripadnikom koroškega Heimatdiensta.

Zato se Slovenci ne smemo ujeti na limanice, ne smemo poslušati njihovih sedanjih vabljevih besed, temveč moramo strniti svoje vrste in preiti v odločen boj za strogo izvajanje osimske pogodbe, za spoštovanje črke in duha njene vsebine. Le na ta način bomo dosegli svoj cilj in hkrati prispevali svoj delež pri odstranjevanju anahronistične, a še zmeraj nevarne miselnosti tolikšnega dela italijanskega tržaškega prebivalstva.

NEMIR NA VZHODU

Ne mine dan, da bi ne prispele z evropskega Vzhoda nove vesti o pojavih takoimenovanega disidentstva. Ta pojav se zadnje mesece stopnjuje, vendar pa traja že leta, kar se spričo dramatičnega razvoja zadnjih mesecev rado pozablja. Dejansko so bili »disidenti« tako v Rusiji kot v drugih komunističnih in sploh avtoritarnih državah vedno, ker pač v intelektualnih krogih nikoli ni zamrla težnja po svobodnem izražanju lastnega mnenja in po večjem spoštovanju človeških in državljanjskih pravic, kot pa so ga kazali taki režimi. Toda pod Stalinom so disidenti izginjali v Lubianko ali v Sibirijo in nihče ni upal popraševati

za njimi. Problem so začeli postajati za sovjetsko vladavino in potem tudi za vladavine drugih držav v sovjetski sferi od Hruščova naprej.

Pod Hruščovom so si lahko dali duška v »odjugi«, ki je nastopila po njegovem poročilu o vsem zlu, ki ga je zakrivil stalinizem. Dokler je trajala tista odjuga in so lahko izhajale v Rusiji knjige, v katerih so mogli pisatelji svobodno obsojati zločine Stalinovega časa ter si obetati, da je nastopilo obdobje večje svobode, disidentstvo ni bilo velik problem, čeprav je tudi že prihajalo do polemik in nastopov proti ti-

(dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

: : NEDELJA, 27. februarja, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. Maša; 9.45 Vera in naš čas; 10.00 Praznična matineja; 10.30 Nedeljski sestanek; 11.00 Kratka poročila; 11.05 Mladinski oder: »Štiri lesene glave«; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Ljudje pred mikrofonom; 13.15 Slovenske ljudje pesmi; 13.35 Klasično, a ne preresno; 14.00 Kratka poročila; 14.05 Operete; 14.35 Orkestri; 15.00 Sport in glasba; 19.00 Poročila.

: : PONEDELJEK, 28. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Obletnica tedna; 9.40 Koncert; 10.00 Poročila; 10.15 Iz svetovne folklorne; 10.30 Spretna glasba; 11.30 Poročila; 11.35 Glasbena šahovnica; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Klasični album; 16.30 Melodije; 17.00 Poročila; 17.05 Giuseppe Verdi: »Falstaff«, opera; 17.40 Lahka glasba; 18.00 Poročila; 18.05 Čas in družba; 18.20 Zborovska glasba; 19.00 Poročila.

: : TOREK, 1. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Radio za šole (za otroški vrtec); 9.40 Koncert; 10.00 Poročila; 10.15 Jazz; 10.30 Kulturni spomeniki; 10.50 Prosta pot; 11.00 Poročila; 11.35 Prosta pot; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Klasični album; 16.05 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Giuseppe Verdi: »Falstaff«, opera, drugo dejanje; 18.00 Poročila; 18.05 Pravorečje; 18.15 Slovenski zbori; 18.30 Glasbena panorama; 19.00 Poročila.

: : SREDA, 2. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Liki iz naše preteklosti; 9.40 Koncert; 10.00 Poročila; 10.15 Jazz; 10.30 Ženski liki; 10.50 Glasbena šahovnica; 11.30 Poročila; 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovne šole); 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Klasični album; 16.05 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Giuseppe Verdi: »Falstaff«, opera; 18.00 Poročila; 18.05 »Rdeči telefon« (Žarko Petan); 18.30 Glasbena panorama; 19.00 Poročila.

: : ČETRTEK, 3. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Nekoč je bilo; 9.40 Koncert; 10.00 Poročila; 10.15 Jazz; 10.30 Kje so moje rožice; 10.50 Popevke; 11.30 Poročila; 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovne šole); 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Klasični album; 16.05 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Koncert; 17.30 Mojstri jazz; 18.00 Poročila; 18.05 Nicolò Tommaseo; 18.20 Revija pevskih zborov; 18.35 Glasbena panorama; 19.00 Poročila.

: : PETEK, 4. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Karnajska dolina; 9.40 Koncert; 10.00 Poročila; 10.15 Jazz; 10.30 Glasbena šahovnica; 11.00 Radio za šole (za srednjo šolo); 11.20 Glasbena šahovnica; 11.30 Poročila; 11.35 Ljudsko izročilo; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Klasični album; 16.05 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Danilo Švara: Fantazija; 17.30 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Kulturni dogodki; 18.25 Domači zvoki; 19.00 Poročila.

: : SOBOTA, 5. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Pojdim se glasbo; 9.40 Koncert; 10.00 Poročila; 10.15 Jazz; 10.30 Družina; 10.50 Lahka glasba; 11.30 Poročila; 11.35 Pratika; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Poslušajmo spet; 17.00 Poročila; 17.05 Izbirajte; 18.00 Poročila; 18.05 Boris Pahor: »Dete s čelado«; 18.20 Glasbena panorama; 19.00 Poročila.

NEMIR NA VZHODU

(Nadaljevanje s 1. strani)

stim, ki so terjali največ svobode. Ko pa je skupina pod vodstvom Brežnjeva, ki je odstavila in nasledila Hruščova, nategnila vajeti, se je začelo »disidentstvo« v današnjem pomenu besede, s »samoizdatstvom«, objavljanjem knjig v tujini, z zahtevami po izselitvi iz Sovjetske zveze, z odkrito kritiko režima, z bojem za človeške pravice, itd. Veliki val disidentstva pa se je sprožil s Solženicinom in Saharovom; to sta dve plati istega pojava: izobraženstva, ki terja pravico do izražanja svojega mnenja in do spoštovanja tega mnenja s strani tistih, ki so si prilastili vso oblast in jo proglasili za nedotakljivo, nedotakljivo tudi za kritiko, čeprav zgolj intelektualno.

Pojav torej ni tako nov, kot se zdi. Disidenti niso nič drugega kot daljni nasledniki izobražencev, ki so svoj čas zahtevali isto pravico od ruskih carjev in od Metternicha, od oblasti v papeški državi in od Burboncev v Kraljestvu dveh Sicilij. Solženicin je naslednik Dostojevskega, ki je moral v verigah v Sibirijo, in Saharova bi se bilo pod carji 19. stoletja gotovo godilo hujše, kot se mu godi pod Brežnjevom. Toda s tem, da smo pokazali na široki pomen in splošni pojav disidentstva v evropski zgodovini zadnjih 150 let, nočemo zmanjšati pomena današnjega disidentstva v Sovjetski zvezi ali na Češkoslovaškem ali zanikati njegov specifični pomen. Ravno obratno: hočemo reči, da je v »disidentstvu« najbolj kvalificirane in najbolj poštene izobražene plasti neka zgodovinska zakonitost, neka razvojna stalnica in ena najbolj bistvenih,

TRGOVINA JE TRGOVINA?

Odbor Varnostnega sveta za gospodarske akcije proti Rodeziji je obtožil 5 vzhodnoevropskih držav, da se ne držijo sklepov Združenih narodov o sankcijah proti Rodeziji zaradi tamkajšnjega zapostavljanja črncev in da še kar naprej na debelo trgujejo z njo. Te države so Sovjetska zveza, Romunija, Vzhodna Nemčija, Češkoslovaška in Bolgarija. Sovjetska zveza in Romunija sta odgovorili na to obtožbo, češ da ni resnična, medtem ko Vzhodna Nemčija, Češkoslovaška in Bolgarija sploh niso odgovorile, vsaj ne dozdej. Sovjetska zveza in druge vzhodne države so zelo stroge do držav, kjer vlada rasno zapostavljanje, v športu in na drugih področjih, kjer nimajo od bojkota nobene škode. V trgovini pa ne poznajo takega bojkota. Držijo se gesla »Trgovina nad vse!«

Premajhen naravni prirastek

(nadaljevanje s 1. strani)

nje) prebivalstva s problemi, ki jih to pri naša s seboj, prenzizke otroške doklade itd.

Za Slovence pa ima vprašanje še poseben pomen, ker smo majhen narod, ki meji na zelo številne narode oziroma etnične in jezikovne enote (Italijani, Nemci). Na milijon 700.000 prebivalstva v Sloveniji teži masa skoro 90 milijonov Nemcev in 55 milio-

ne ne sploh najvažnejša komponenta in hkrati gonilna sila vsega evropskega razvoja. Disidenti so bili v bistvu vsi tisti izobraženci, ki niso hoteli iti po poti konformizma in klanjanja absolutistični oblasti, ampak so ob vsej lojalnosti do zakonov zrli nanjo kritično in se niso hoteli odreči pravici do latsnega mnenja in presoje. S tem so zavestno ali podzavestno stalno korigirali razvoj in silili oblastnike, da so omejili svoje ambicije po absolutni oblasti in po podcenjevanju resnične ljudske blaginje.

Današnje disidentstvo ni nič drugega kot potenciranje tega pojava, zaradi posebnih razmer in okoliščin v Sovjetski zvezi in v drugih državah na vzhodu. Kot smo v našem listu že omenili, je to disidentstvo po eni strani potrdilo, da so celo v Sovjetski zvezi razmere danes daleč boljše kot v Stalinovem času, ko so »pospravili« vse disidente v Sibirijo in jih pokopali na »otočjih Gulag«. Po drugi strani pa je izraz in dokaz stanja, da v režimih na vzhodu že vse predolgo traja podcenjevanje te potrebe izobraženstva po svobodi in pravici do kritike. Izobražena plast pa postaja tudi tam vse važnejša in zato bo težko zadušiti to njeno zahtevo po upoštevanju vloge, ki ji gre v družbi in državi.

—o—

NOVICE

Industrijska produkcija v Jugoslaviji je bila januarja za 8 odstotkov večja kot v januarju lanskega leta, v Sloveniji pa za 6,9 odstotka. Še nižja je bila na Hrvaškem (5,1 odstotka), medtem ko je bila v vseh ostalih republikah višja.

—o—

V Sovjetsko zvezo je odpotovala delegacija jugoslovanskega ministrstva za notranje zadeve. Vodi jo zvezni sekretar za notranje zadeve Herljevič, ki je bil prej sprejet pri Titu v Igalu. Poročilo Tanjuga pravi, da je Herljevič predsednika republike seznanil z nekaterimi žgočimi vprašanji iz dela organov za notranje zadeve in uprav javne varnosti in da je predsednik Tito njihovo dejavnost in orientacijo v celoti podprl.

—o—

Za novega britanskega zunanjega ministra po nedavni smrti ministra Crosslanda zaradi možganske kapi (star je bil šele 58 let), je bil imenovan David Owen, ki ima komaj 39 let in je po poklicu zdravnik. Velja za prepričanega »Evropejca«.

nov Italijanov, ne računajoč Madžare in jugoslovansko prebivalstvo južno od Sotle in Kolpe. Proti tem masam se bomo za dolgo težko upirali brez večje rodnosti. Še poseben problem pa je nizka rodnost za slovenski manjšini v Italiji in Avstriji. Vse to ima, kot vemo, tudi svoj politični pomen. Če je slovenstvo v Italiji in na Koroškem številčno šibko, si ne more priboriti političnih pravic, ki mu gre do.

Kaj sta povedala Koritnikova

Dobrih 33 let je moralo poteči, preden se je Francu Koritniku, edini priči pokola 45 civilistov pri Hrušici, posrečilo odkriti krivca te nečloveške moritve Clementa Druschkeja. Zakonca Koritnik, ki od leta 1952 živita v bližini Lecca ob Comskem jezeru, kjer sta si s trdim delom ustvarila novo eksistenco in postavila motel »Nautilus«, na Druschkeja nista nikdar pozabila. V zimskih mesecih, ko je manj gostov in je obrat deloma zaprt, sta potovala po Avstriji in Nemčiji ter iskala sledove za vojnim zločincem. In to se jima je končno le posrečilo s pomočjo vodje judovskega dokumentacijskega centra Simona Wiesenthala. S prepoznavanjem Druschkeja pa se je pričela nova, mnogo bolj zahtevna faza, ko je treba zbrati ves obtoževalni material in ga posredovati preiskovalnemu sodniku v Heidelbergu.

Kakšno je bilo življenje Koritnikove družine v vseh teh dolgih desetletjih, ko tudi leta niso mogle zabrisati spomina na tragedijo v Hrušici, na mučenje v Begunjah, na rane, na prestreljene prsi in na moralno in fizično teptanje, si kaj lahko predstavljamo. Noč za nočjo vedno isti spomini na kadečo se kri pobitih talcev, na grozne bolečine med mučenjem, in vse to leta in leta.

Da bi pozabil, se je Franc Koritnik vrgel na delo, garal je od zore do mraka in nato še pozno v noč, da ne bi imel časa za spomin na tiste dogodke. In če je garal sam, sta garala tudi njegova žena Greta in njegov edini sin.

»Bilo je to življenje«, je na tiskovni konferenci povedala gospa Koritnik, ki je po rodu Dunajčanka, slovenščine pa se je naučila pri partizanih v Prešernovi brigadi,

»ki je povsem neobičajno za družino. Pri nas je bilo malo veselja, malo smeha, in vendar smo živeli tako združeno kot morda malokatera druga družina. Povezovala nas je preteklost, spomini na mučenje, ki ga je prestal moj mož. In tudi v trenutkih obupa smo bili zadovoljni, da smo skupaj, tolažili smo se z upanjem, da se nam bo Druschkeja posrečilo odkriti. Zdaj se nam je odvalil kamen od srca in lahko bomo živeli tako kot vsi drugi.«

Gospa Greta se bo zdaj s polnim srcem lahko posvetila slikanju, saj je bil njen oče znan avstrijski slikar, ki pa se je zaradi protinacističnega prepričanja moral izseliti

z Dunaja že pred svetovno vojno. Doslej je imela za slikanje le malo časa. Poleg dela v motelu je skrbela za prevode dokumentacije, ki jo je Franc Koritnik pripravil o primeru Druschke. Prevajala je v italijanščino, nemščino, angleščino in francoščino, obenem pa bodrila moža in ga stalno pregovarjala, naj vztraja pri iskanju, naj stane, kar hoče.

»Zahvaliti se moram svojim pridnim rokam, če smo odkrili Druschkeja, kajti za to iskanje smo potrosili ogromno časa in tudi denarja. Če z delom ne bi prišli do motela, tedaj tudi ne bi imeli denarja za financiranje dolgoletnega dokumentarnega raziskovanja«, je ob koncu tiskovne konference povedala gospa Greta Jost - Koritnik.

S. R.

Starci bi blokirali rojstva

Najstarejša človeka na svetu sta zdaj Američan Charlie Smith, ki je star 133 let, in sovjetski državljani, menda iz Azerbejdžana, Majid Agajev, ki jih ima že 142, če mu smemo verjeti, kajti rojstnega lista seveda nima in njegovo rojstvo ni nikjer vpisano, ker pri mohamedancih v njegovi deželi to ni bilo v navadi.

Prof. Carlo Sirtori, predsednik znanstvene ustanove »Carlo Erba« v Milanu, je imel te dni predavanje o tem, kako zavirati staranje. Razložil je, da se človek stara zaradi celic, to pa je mogoče zavreti z mokrimi obkladki na kožo in z uživanjem limon, ki imajo isti učinek v želodcu. V laboratoriju se lahko človeške celice razmnožijo samo petdesetkrat, toda če se jim doda kak virus, se množijo neskončno-

krat. Treba je le najti kak neškodljiv virus, je rekel prof. Sirtori, morda v šali, pa se bo človeško življenje teoretično neomejeno podaljšalo. Toda gorje, če bi se to res zgodilo. Starci bi blokirali rojstva in rast mladih in svet bi postal svet starih. Znani slovenski avtor Vinko Ošlak razmišlja, da bi napisal futurističen roman o tem, kot je sam napisal.

—o—

CARTERJEVA PODPORA PREGANJANIM

Carterjeva vlada je potrdila svojo podporo in simpatijo s političnimi preganjanji vsepovsod po svetu, torej ne samo na Vzhodu, ampak tudi na Zahodu in v tretjem svetu. Zato njenega stališča v tem pogledu ni jemati kot kak napad na Sovjetsko zvezo. To je naglasil Carter sam na tiskovni konferenci, na kateri je tudi izjavil, da je to stališče že napravilo svetovno javno mnenje bolj občutljivo za ta problem, pri čemer je še posebej omenil Ugando.

VIHAR ZA ANDREOTTIJA

V političnih krogih in v časniških komentarjih prihaja do izraza prepričanje, da se približuje za Andreottijevo vlado vihar in da se ozračje okrog njega »temni«, zlasti zaradi nastopov republikancev in socialnih demokratov proti njej, zaradi socialistične pobude za »razčiščenje« glede vladnega programa in zaradi vedno bolj nepopustljivega stališča komunistične stranke. KD odgovarja: alternativa so samo predčasne volitve.

AMINOVI ZLOČINI

Neverjetno huda in predrzna hudodelstva si privošči ugandski predsednik diktator Amin. Pretekli dne je dal aretirati domačinskega anglikanskega škofa in dva svoja ministra poleg številnih drugih, pod obtožbo, da so se zarotili proti njemu, in je baje vse tri sam umoril po dolgem mučenju. Zdaj pa izvaja pokol nad pripadniki dveh plemen, ki simpatizirata s preganjanjem prejšnjim predsednikom Miltonom Obotom.

PROSTOR MLADIH

Ali bo ansambel »Taims« res prenehal obstajati?

Različni so vzroki, ki privedejo do tega, da se glasbeni ansambli, kljub svoji pomembni vlogi za naš narodni obstoj, morajo prej ali slej sprijazniti z dejstvom, da prenehajo, vsaj začasno, s svojim dolgoletnim delovanjem. Med te vzroke vsekakor spada obvezno služenje vojaškega roka.

Pred tem dejstvom se je znašel te dni tudi openski narodno zabavni ansambel »Taims«, kajti njegov glavni član, komponist, aranžer in harmonikar Janez Beličič mora na odsluženje mornariškega roka.

Toda po vsem tistem, kar je ta ansambel že zasluženega storil, posebno zadnja leta, ko je odigral številne koncerte po naših prosvetnih dvoranah od Ukev, Krmina preko Gorice in Nabrežine do Doline, nikakor ne sme, niti začasno, ukiniti svojega delovanja.

Kot je znal že rešiti marsikak problem, tako bo, upajmo, gotovo rešil tudi tega. Ansamblu želimo že vnaprej veliko pladnega in vztrajnega dela na področju slovenske zamejske narodno-zabavne glasbe.

IZ DELOVANJA SKK

V soboto, 12. februarja, smo posvetili večer spominu na našega največjega pesnika Prešerna. Le da je bila naša Prešernova proslava nekoliko drugačna od običajnih verzov: Žive naj vsi narodi, ki hrepe ne dočakat dan... Tako smo z odlomki različnih avtorjev obšli zemeljsko oblo in se spomnili vseh tistih, ki še čakajo na uresničitev svojih najosnovnejših pravic. Odlomke avtorjev različnih narodnosti je izbrala in večinoma tudi sama prevedla prof. Zora Tavčar - Rebula. Pesmi in prozo so lepo podali člani kluba; Marijan Brecelj, Marija Besednjak, Klara in Fabio Šturman, Boris Raubar in Anka Peterlin. Za glasbeno opremo, stkano iz motivov različnih dežel, je poskrbel Mauro Cesari.

—o—

Pustni čas se je hitro približal koncu. Zato smo imeli tudi v SKK na pustno soboto, 19. februarja, uspelo pustovanje. Plesa in družbenih iger se je udeležilo veliko število klubovcev.

Nova odbora tržaških krajevnih uprav

V tem tednu se bo po vsej verjetnosti zaključila kriza v tržaškem občinskem in pokrajinskem svetu. Rešitev sicer ne bo stabilna, saj bosta odbora manjšinska, dana bo pa možnost nujne uprave s pristankom strank ustavnega loka, vsaj kar zadeva temeljna vprašanja sedanjega trenutka: odlašanje pri uresnitvi osimskih dogovorov, obramba zaposlitvene ravni in posegi za razvoj krajevnega gospodarstva. Na pokrajini bodo nocoj, v sredo, po vsej verjetnosti izvolili še dva namestnika odbornikov levičarskega manjšinskega odbora, katerega sestavljajo komunisti in socialisti pod predsedstvom socialista Ghersija.

Odločilnega pomena za izvolitev odbora je bilo vzdržanje liberalcev in Slovenske skupnosti. V ponedeljek, 21. februarja je bil ponovno izvoljen za župana Spaccini z glasovi socialdemokratov, republikancev in krščanskih demokratov, ki zberejo skupno 26 glasov. Izvoljeni so bili tudi odborniki, vendar bodo ti podali ostavko, ker so prejeli znatno več glasov od manjšinske koalicije. Ostavka je utemeljena, ker nočejo prejeti podpore sil, ki se ne sklicujejo na vrednote ustave, ki je izšla iz odpornišva. Na

SREČANJE S PESNIKOM BIAGIOM MARINOM

Kulturno združenje MOST prireja v sredo, 2. marca, ob 20.15 v Kulturnem domu v Trstu srečanje s pesnikom Biagiom Marinom. To bo priložnost tudi za slovensko kulturno javnost, da se neposredno sreča s človekom, ki je zrastle kot pesnik visoko nad dimenzijo rodnega Gradeža in njegovega narečja in postal glasnik splošnoveljavnih vrednot, saj je nakazal, kakor že tudi nekateri naši pesniki, kako lahko tudi omejen, nepoznan svet postane vsem očiten, veljaven. O svojih izbirah, težavah, namenih in izkušnjah bo na srečanju spregovoril pesnik sam in tako nudil prisotnim možnost, da se poblizje seznanijo z njim.

jutrišnji seji, 24. t.m., bodo ponovili izvolitev odbornikov. Podžupan bo po vsej verjetnosti postal socialdemokrat Cesare, ki bo imel odbornišvo za kulturo. Na jutrišnji seji bodo izvolili tudi tri nadomestne odbornike.

Povzročitev krize brez jasnega izhoda v sedanjem zahtevnem trenutku je bila vsekako skrajno neodgovorna zadeva, ki je koristila le kvalunkvističnemu in šovinističnemu duhu, katerega podpihujejo nekateri protiosimski krogi.

Novo zborovanje »protiosimovcev«

V sredo zvečer, medtem ko je senat razpravljaval o osimski pogodbi, je bilo v Trstu spet sklicano zborovanje »protiosimovcev«, na katerem sta govorila tudi gospa Gruber Benco in bivši socialistični podžupan Giuricin. Vendar zborovanje ni pritegnilo mase. Po zborovanju je del navzočih, kljub odsvetovanju govornikov, sicer šel v spredu po mestu, niso pa razbijali šip na palačah KD in radija, kot prejšnjikrat.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU Kulturni dom

Thornton Wilder:

TUDI TOKRAT SMO JO SREČNO ODNESLI ...
(Prvič v slovenščini)

Prevod: France Jamnik

Scena: Klavdij Palčič

Kostumi: Marija Vidau

Glasba: Pavle Merku

Režija: FRANCE JAMNIK

V petek, 4. marca ob 20.30 - Abonma red A -
premierski

Glasbena Matica v Trstu je imela v četrtek, 24. t.m. občni zbor v svojih prostorih v ul. R. Manna 29. To je ena najbolj zaslužnih in delavnih slovenskih ustanov na Tržaškem.

NARODNA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA V TRSTU priredi v sredo, 2. marca 1977 tretje predavanje iz ciklusa o razvoju slovenske arhitekture. Predaval bo univ. prof. dr. Nace Šumi na temo: ARHITEKTURA 16. IN 17. STOLETJA. Predavanje bo ob 18.30 v mali dvorani Kulturnega doma v ul. Petronio 4.

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV TRST

v a b i n a

SREČANJE S TRŽAŠKIMI SLOVENSKIMI SKAVTI

(Razgovor o delu, problematiki, načrtih)
V ponedeljek, 28. februarja 1977, ob 20.15 v
društvenih prostorih v ulici Donizetti 3, v Trstu.

SLOVENSKI KULTURNI KLUB vabi
na izjemen večer v soboto, 26. febr., ul.
Donizetti 3.

Na sporedu bo opereta Ljube Prener
in Janka Gregorca

VASOVALCI

Nastopajo solisti, instrumentalni trio
in zbor.

Začetek ob 19.30.

Novice z Goriškega

JUSSOVA IN KLANJŠČKOVA RAZSTAVA V ČEDADU

19. t.m. so odprli v galeriji José v Čedadu razstavo dveh naših slikarjev. To sta Giacinto Jussa, doma iz Beneške Slovenije, in Vladimir Klanjšček, doma iz Števerjana. Jussa poučuje risanje in umetnostno zgodovino na slovenskem učiteljski »Simon Gregorčič« v Gorici. Oba sta doslej že razstavljala v Gorici, Trstu in Sloveniji. Tokrat Jussa prvič razstavlja oljnate slike, medtem ko se je ukvarjal prej v glavnem s tuširankami, v katerih je s hitrimi in sigurnimi potezami prikazoval motive iz Slovenske Benečije.

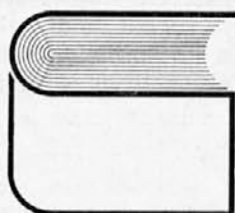
Klanjšček se nagiba sicer k abstraktnemu in uporablja zdaj akrilne barve, a je v slikah, ki jih prikazuje na razstavi, v živih, sočnih, »poletnih« barvah prikazal v svoji sigurni tehniki razne »pozabljene« reči, ki ležijo po kotih kmetije in se spajajo z okoljem.

Zanimiva in lepa razstava bo trajala do nedelje, 27. t.m. Odprta je dopoldne in popoldne.

RAZSTAVA »CANKARJEVO GLEDALIŠČE« V ČEDADU

V prostorih kulturnega društva »Ivan Trnko« v Čedadu, Via Patriarcato 18, so odprli 18. t.m. razstavo »Cankarjevo gledališče«, ki so jo pripravili sodelavci Slovenskega gledališkega muzeja iz Ljubljane pod vodstvom Mirka Mahniča. Zunanjo podobo ji je dal arh. Mirko Lipužič. Pri odprtju razstave, ki prikazuje dokumentacijo oziroma reprodukcije sedmih Cankarjevih dramskih del v jugoslovanskih in drugih gledališčih, je sodelovalo Stalno slovensko gledališče iz Trsta z recitalom Cankarjeve drame »Jakob Ruda« v režiji Jožeta Babiča (ki obhaja te dni svojo šestdesetletnico).

OD TORCA 1. MARCA TRADICIONALNI

Knjižni teden

Z VELIKIMI POPUSTI

do sobote, 5. marca - Ne zamudite!

tržaška knjigarna

Ulica sv. Frančiška 20 - tel. 732-487

Knjige

Plošče

Folklorni izdelki

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

Anonimo Veneziano:

BENEČANKA
(La Venexiana)

V nedeljo, 27. t.m. ob 16. uri - Abonma red G -
okoliški

NEVARNOST Z UNIVERZ?

V Italiji se zdaj mnogo razpravlja o hudih nemirih, ki so jih sprožili »skrajneži« na rimski univerzi, baje iz protesta proti brezposelnosti, ki jim grozi po končanem študiju, »pomanjkanju perspektiv« in podobno. Človek jih lahko tudi razume, vendar pa jim ne more pritrčiti, da se dajo te stvari odpraviti z razgrajanjem, mazanjem zidov v avlah, razbijanjem pohištva in učne ter znanstvene opreme, pretepanjem »nasprotnikov« in psovanjem ter žalitvami na račun strank, sindikatov in političnih osebnosti.

Sploh je pa vprašanje, kdo in kaj so ti »skrajneži«. Gotovo je, da prevladujejo med njimi sinovi ljudi, ki niso reveži. Reveži se že po končani nižji srednji šoli odločijo za delo, ker jih v to sili revščina staršev. Študij na univerzi si lahko privoščijo tisti, ki jim ni treba iti po nižji srednji šoli na delo al v uk kot obrtni vajenci. Človeku se poraja sum, da ti »skrajneži« nimajo toliko volje do dela, kot kričijo, in niti volje do študija, ampak da jim gre v bistvu za razgrajanje, vzbujanje strahu in uživanje nad skradrističnim obnašanjem. Kljub skrajno anarhičnim parolam se razodeva v teh nastopih tipična razgrajška in nasilna fašistična mentaliteta, ki samo čaka na no-

vega »duceja«, da ji določi cilj in jo popelje v napad za zrušenje demokracije. To je nostalgija po močni roki, po strahovanju, po ukazih od zgoraj, po »učinkovitosti«, po trdni uvrstitvi človeka v določen sistem, kjer naj bi se čutil varnega in na mestu kot opeka v zidu. Toda ta zid je zid ječe za tiste, ki ljubijo svobodo.

—o—

Ruski disident Amalrik je zahteval, da ga sprejme francoski predsednik Giscard d'Estaing in ko ga ta ni hotel sprejeti, je z napisno tablo demonstriral pred predsednikovo palačo, dokler ga ni policija odpeljala in ga za eno uro pridržala. Potem pa se je vrnil na svoje mesto. Bati se je, da bo tako vsiljivo stališče škodo-

Poravnajte naročnino!

valo ugledu disidentov na Zahodu, pa tudi v Sovjetski zvezi sami, ker bo prej ali slej shladilo simpatije odgovornih zahodnih državnikov za »izsiljevalne« disidente.

Moj prijatelj Tomaž

Arne Knudsen

Ondan sem srečal prijatelja Tomaža, ki ga nisem bil videl že precej časa. Za podpazduho se ga je držalo deklet z dolgimi kostanjevimi lasmi in tako lepimi modrimi očmi, da me je obšlo kar pomladno razpoloženje, čeprav je bil grd, pust zimski dan. Ni me videl, zato sem izkoristil priložnost in pogledal za njima. Zares, lepo deklet, s čudovito postavo. Če bi bil on malo večji, bi bilo še boljše in bi se še lepše ujemala. Bila je namreč skoro za pol glave večja od njega. A to očitno ni motilo niti njega niti nje. Tiščala se ga je, kakor da jo zebe, in zdela se je zares zaljubljena. Skušal sem potlačiti rahlo zavist v sebi.

»Kje neki jo je staknil? Saj je vse prej kot lep,« sem si rekel.

Včeraj pa sem ga spet srečal, samega. Tokrat me je videl.

»Ondan sem te srečal s čudovitim dekletom pod roko. Kje si jo staknil?«

»To je moja žena. Ali še ne veš, da sem se poročil?«

»Nisem vedel. Kdaj pa?«

»Pred dvema mesecema.«

»Čestitam.«

»Hvala.«

Nisem si mogel kaj, da bi ne vprašal, kje je našel tako lepo ženo.

»Poiskal sem si jo. Ali boljše rečeno, srečal sem jo. Sicer pa jo ravno čakam. Zmenjena sva, da se dobiva tamle v baru. Nekaj nakupuje. Te smem povabiti na kavo?«

»Dajva whisky, ko te nisem povabil na fantovščino,« je rekel, ko sta stala pri banku. »Veš, vse je šlo tako na hitro, da ni bilo časa za stare običaje. Opravititi smo morali brez mnogih

formalnosti, ker sem dobil komaj nekaj dni dopusta in ona tudi. Komaj, da sva si lahko privoščila pardnevno poročno potovanje z avtom. Nadaljevala ga bova poleti.«

»Kje pa si jo srečal?« me je zanimalo. Kar je res, je res. Tomaž je fejš fant, tudi brihten in sposoben v svojem poklicu, a kot rečeno, lepotec ni, prej obratno.

»Srečal sem jo pač. Na cesti, ko je šla po pločniku. To je pa krasno deklet, moj tip in še kaj več, sem si rekel in šel za njo. Ko je šla v neko trgovino, sem počakal pred njo in si ogledoval izložbo, dokler ni prišla ven, in potem sem šel spet za njo kot senca. Ko je čakala na avtobus, sem čakal zraven nje, in ko je izstopila, sem izstopil, kjer ona, in šel za njo do hiše, kjer je stanovala. Tedaj se je že zavedla, da jo zasledujem, a se je napravila, kakor da me ne vidi. Saj veš, kako je. Najprej te grdo pogleda in napravi strog obraz, in potem se dela, kakor da te sploh ni. Kakor da si zaradi nje lahko tisti hip tudi nekje v Južni Ameriki. Tako je šlo nekaj dni. Toda lepega dne, ko nisem mogel več prenašati te negotovosti in ko sem opazil, da jo pozna lepo število fantov in da se z nekaterimi tudi tika, sem jo nekoč kratkomalo nagovoril na cesti. Fant, kaj pa imaš izgubiti pri tem? sem si dejal. Lep nisi, torej nimaš veliko šans ali sploh nič, in če te zavrne, boš tam, kjer si zdaj. Če pa se ji ne približaš, ti bo gotovo žal in si boš očital. Tako sem se odločil. A me ni zavrnila. Rekla je le, da me ne pozna, in se držala nekoliko zapeto. Saj veš: ja in ne in spet ja in ne in nič drugega. O, če me ne poznate, ni nič lažjega, kakor da me spoznate, sem rekel in se predstavil. Spoznava pa se lahko bolj natančno, če vas

smem zvečer počakati pred kinom — slučajno so ravno takrat vrteli v »Ritzu« film, ki je obetal biti lep. Malo se je nasmehnila in v bistvu ni odklonila. Tako se je začelo in čez tri mesece sva bila na oklicih.«

»Pa se ne bojiš, da bi te kdaj zapustila? Tako prekleto je lepa, da se mi zdi, da še nisem videl lepše. Tiste njene modre oči... In postava...«, sem rekel.

»Človek nikdar ne ve, kaj ga še čaka v življenju«, je odvrnil. »Toda ne verjamem. Me ima preveč rada. In je tudi preveč ljubosumna.«

»Ljubosumna?« sem dejal skoro začudeno, in se ozrl nanj, na njegovih 1,65 m in na rahlo kozavo polt. Verjetno so mu jo razjedli mozolji, ko je bil mlad. Spomnil sem se, da jih je imel vse polno, ko sva še hodila skupaj v šolo.

»Pa še kako!« je rekel z nasmehom. »Veš kaj mi pravi? Ni mogoče, da bi ne bila ljubosumna na tipa, kot si ti, ki ti kar na lepem nagovori kako deklet na cesti, kar vem iz lastne izkušnje. Torej je boljše, da pazim nate.«

»In tebi to ugaja?« sem rekel, priznam, da z zavistjo.

»Malo že.«

Tedaj je prišla. Predstavil mi jo je.

»Moj nekdanji sošolec ta in ta.«

Pogledala me je in mi dala roko, toda takoj sem videl, da sem zanjo zanimiv samo kot nekdanji možev sošolec.

»Nekoč mi boste morali povedati, kakšen je bil, ko je hodil še v šolo«, je rekla in njene oči so ga pobožale.

Potem mu je vtaknila roko pod njegovo in sta šla.

»Presneti Tomaž, kdo bi si bil mislil, da si je sposoben priboriti tako deklet, sem si dejal, ko sem gledal za njima. Toda kar je res, je res, moral sem si priznati, da bi jaz nikoli ne našel poguma, da bi nagovoril na cesti tako lepo deklet, in pri tem merim vendar svojih 192 cm v višino in sem »pivot« v našem košarkarskem klubu.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Kaj prinaša »Mladje«

Kakor smo veseli vsake nove številke koroške revije »Mladje«, ker nam dokazuje in potrjuje življenjsko silo tamkajšnje slovenske literarne dejavnosti in slovenskega koroškega občestva sploh, pa je vsaka številka za nas tudi neko nemajhno razočaranje, kajti od vsake upamo več, kot pa dejansko prinese. To velja tudi za to številko. Naj takoj povemo, da vedno upamo in pričakujemo, da se bo pojavil med koroškimi literati kak dober pripovednik ali globok pesnik, a to pričakovanje se dolgo noče izpolniti. Vzrok je morda v tem, da med tistimi, ki imajo veselje do pisanja, ni večjih talentov, še bolj verjetno pa v tem, da današnji politični oziroma narodnostni položaj na Koroškem spodbuja predvsem politično-satirično in narodno-obrambno pisanje, to pa, kot znano, odvrta od kvalitetnega literarnega ustvarjanja, ki nima samo trenutnih političnih publicističnih namenov. Žal se skoro vse današnje pisanje na Koroškem vrti v okviru teh namenov in kaže, da nihče nima dovolj moči ali umetniške ambicije, da bi se usmeril tudi k zahtevnejšemu pisanju in k daljšim ciljem. Seveda je potrebno tudi publicistično pisanje, vendar bi morala biti potegnjena bolj jasna črta med publicistiko in literaturo. Težko je upati, da bomo dobili iz takih razmer in takega vzdušja, kot vlada zdaj in ki diha tudi iz »Mladja«, dober roman ali dobro pesniško zbirko.

Iz takega vzdušja in razpoloženja je bil očitno napisan tudi uvodni sestavek te nove številke, nekak samogovor Antona Galloba »Zadnji krik«, s podnaslovom »Refleksije k sliki Edvarda Munchna«. Od istega avtorja je tudi naslednji sestavek, ki ima namesto naslova nekako pesem, kateri verzji so sestavljeni iz samih izmišljenih besed, razen treh nemških. V prvem odstavku pa je dobro povedal, kako težko je kvalitetno in zahtevnejše pisati v takem političnem vzdušju, v ozračju politične mobilizacije.

Vendar lahko po nekaterih prispevkih, h ka-

Kulturne novice

Izšla je 3.-4. številka petnajstega letnika revije »Meddobje«, ki jo izdaja Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu. V njej najdemo poleg več novel dva eseja o Cankarju, ki sta ju napisala France Papež in Lev Detela, in razpravo Vinka Brumna »Filozof France Veber - prestavljen svetu«.

—o—

Vinko Beličič je dobil prvo nagrado 2. razpisa za literarna dela s spominom pokojnega dr. Ignacija Lenčka, za objavo v »Meddobju«. Nagrado je dobil za novelo »Tostran doline«.

—o—

Izšla je 47. številka revije »Most«. V njej sodelujejo Andrej Moritsch (ponatis in prevod), Vladimir Vremec, Toussaint Hočevar (ponatis in prevod), Gino Brazzoduro, Mila Kačič, Aleš Lokar, S.R., A.G., Spectator. Številka je dvojezična, slovensko - italijanska. Dobiti jo je v Tržaški knjigarni.

terim moramo vsekakor prišteti sicer zelo pesimistično napisane zapiske iz »Notesa« Olge Vouk ali črtico Jožice Boščejeve »Načelnost«, sklepamo, da bomo s časom le doživeli tudi na Koroškem večjo dozorelost literarnih poskusov. Lev Detela pa predstavlja v tej številki nemško piščo koroško pesnico Margarethe Herzele iz Šent Vida na Glini, ki je tudi dobra slikarka. Objavljena je vrsta njenih pesmi v prozi in verzih, v nemškem izvirniku in slovenskem prevodu. Žal pa so prevodi (ni povedano, čigavi so) na nekaterih mestih šibki in ne zadejejo pravega pomena izvirnega izraza. Tako je npr. prevedena kitica »Man stellt mir hin - ein Tröglein mit Essen« takole: »Dali so mi — skledo s krmo«, medtem ko bi se moral prevod pravilneje glasiti: »Postavili so mi tja — skledico z jedjo«. V drugi pesmi je prevedena kitica »Schwarze eide, lautlos — ohne Knistern — schiebt sich vorwärts — wie ein Nebel« precej približno takole: »Črna svila, brezglasna, — brez šelesta — prodira naprej — kot megla«, namesto »Črna svila se tiho — brez šelesta — vleče naprej — kot megla«. Gotovo je pripisati to površnost naglici.

Drugi sodelavci te številke so Janko Messner, France Merkač, Jože Blajs, Draga Pasterk in Franci Sadolšek, ki vsi sodelujejo s pesmimi, poleg že omenjene Olge Vouk. Sodeluje tudi južnotirolski pesnik Gerhard Kofler, a brez

slovenskih prevodov svojih pesmi; enako pesnik Reinhard Sellner.

Poleg tega prinaša ta številka »Mladja« spet nekaj člankov o arhitekturi in esej »Procesualno (gradbeno) načrtovanje« Friedricha Markusa Močnika, mladega Korošca z visoke šole za uporabno umetnost na Dunaju, ter kulturna poročila. Krasijo jo grafike Karla Vouka.

—o—

IZŠEL JE ETIMOLOŠKI SLOVAR SLOVENSKEGA JEZIKA

V Ljubljani je prišel na svetlo prvi od treh zvezkov »Etimološkega slovarja slovenskega jezika« (Zakaj ne Slovenski etimološki slovar?). Pripravil ga je znani slavist prof. France Bezlaj, izdala pa sta ga Institut za slovenski jezik pri Akademiji znanosti (SAZU) in Mladinska knjiga. Istočasno je izšla priredba Megiserjevega slovarja iz leta 1603 Jožeta Stabeja kot nadomestilo zgodovinskega slovarja slovenskega jezika. Etimološki slovar je izšel v nakladi 1500 izvodov, kar je verjetno malo, stane pa 450 dinarjev. Prvi zvezek obsega črke od A do K. Drugi zvezek bo izšel čez tri leta.

—o—

Znani italijanski dramatik Massimo Dursi, ki živi v Bologni in je zdaj star 74 let, je proglašen od znane »Enciclopedia dello spettacolo« za mrtvega. Na 215. strani prvega zvezka gledališke enciklopedije je natisnjeno, da je umrl leta 1975, v resnici pa je pošteno živ in ravno v letu svoje dozdnevne smrti je doživel največji uspeh kot dramatik. Več gledaliških družin je igralo njegova dela.

REVIIJA »TRIESTE«

Prva letošnja številka revije »Trieste« se začne s člankom »O pomenu osimskih sporazumov«, ki ga je napisal zunanji minister Arnaldo Forlani. Inteligentno, pošteno in politično modro napisani članek naglašja pomen osimskih sporazumov za dobro sosedstvo med obema državama, za mir in gospodarsko blaginjo njune prebivalstva ter pravi: Poslanska zbornica je odobrila osimske sporazume po obsežni in živahni debati, ki je pritegnila v enaki meri italijanski tisk, ustanove in julijske organizacije ter tudi privatne državljane, ki so hoteli, da se sliši tudi njihov glas, in da izrazijo svojo misel o vsebini italijansko - jugoslovanskih domenkov. Ta diskusija je bila, čeprav včasih zelo polemična in dramatična, koristna. Po eni strani je namreč na vseh ravneh vzbudila zavest o tako važnem dejanju zunanje politike in po drugi strani je omogočila vladi, da je v soočenju idej lahko podrobno razložila pomen teh sporazumov in pojasnila izkrivljenja in popačenja tudi v duhu prvenstvenih interesov julijskega prebivalstva. Ti sporazumi hočejo zaključiti eno obdobje naše narodne zgodovine, priznavajoč tudi na uradni ravni zadnje boleče posledice vojne. Lahko odstranijo preostale korenine italijansko - jugoslovanskega nasprotstva, ki ne sme več obstajati niti v latentnem stanju in niti v stanju suma.

Sandro Mattioli piše v dolgem članku »Italijanska etnična skupina in nacionalna kultura v Istri s podrobnim navajanjem podatkov na posameznih področjih kulturnega in šolskega udejstvovanja, pri čemer pa opozarja tudi na pomanjkljivosti, kot npr. na pomanjkanje or-

ganske notranje strukture v italijanski manjšini, ki bi ji omogočale avtonomni razvoj, da bi ne bila zreducirana na folklorni značaj in da bi lahko napredovala samo s pomočjo ustanov v Italiji; morala bi priti do višje kritične ravni v kulturi; morali bi ustanovljati lokalne kulturne centre, ki bi bili kulturno produktivni za vso manjšino; italijanske šole nazadujejo vpiši otrok se manjšajo iz leta v leto; avtor daje krivdo tudi mešanim šolam in predlaga popolno avtonomijo za italijanske šole z lastnim vodilnim in učnim osebjem in z možnostjo lastnih pobud, seveda v okviru vevljavne zakonodaje. Učitelji naj bi lahko prihajali tudi iz Italije s posebnim sporazumom med državama, ki sta rešili že vse bolj težke medsebojne probleme — pripominja avtor. Lokalni kulturni centri naj bi bili povezani v osrednjem centru, ki bi moral imeti vse potrebne attribute, predvsem osrednjo in dobro opremljeno knjižnico: potrebne so italijanske knjigarne, primernejši sedeži kulturnih društev, problem so italijanski otroški vrtci in prav tako tudi tisk, ki nima lastnih tiskarn.

Revija prinaša poleg tega članek Geralda Parksa o Carterju in ameriški religioznosti in članek Giorgia Voghera o delih Itala Sveva. Sledi več krajših člankov, med njimi zanimiv zgodovinski članek o tržaškem škofu Rinaldu Scarliochiu, ki je bil doma iz Tržiča, a katerega rod je bil nedvomno slovenski, ker je, kot pravi avtor Pietro Covre, Scarliochio samo italijanska oblika slovenskega priimka Skerlič. Omeniti je še treba članek o Avgustu Černigoju in recenzije izpod peresa Tina Sangiglia.

Sodobno kmetijstvo

Prvi pretok vina opravimo navadno med 15. novembrom in 15. decembrom. Če je vino še motno, ga pretočimo drugič 6-8 tednov kasneje. Vsekakor pa preden se klet spomladi segreje, najkasneje pa aprila. Kdaj torej drugič pretočimo, je stvar stanja v kleti, lastnosti vina, podnebnih razmer in pa tudi stvar osebnih izkušenj. Če drugič prezgodaj pretočimo, je čiščenje vina otežkočeno. Vino se v gornjih plasteh očisti, v dolnjih plasteh pa ostane motno. Tako dobimo spet motno vino, ker so se plasti v vinu zamešale. Vino namreč pretakamo zato, da ločimo čisto vino od drozja in da pride vino po potrebi v dotik z zrakom (vino z duhom po vodikovem žveplecu).

Drozje je sestavljeno iz vinskih kvasnic, ki so se med vrenjem razmnožile in ki po vrenju izpadejo iz vina. V drozju je tudi dosti sluznin, beljakovin, vinskega kamna. Vse te sestavine, razen vinskega kamna, ne morejo ugodno vplivati na vino, zlasti v toplejši dobi, ko nastane nevarnost, da se začnejo razkrajati. Izločanje beljakovinskih snovi povzroča motnost in nestanovitnost vina. Čas in način pretakanja (zračno ali brezračno) je treba za vsako vino določiti posebej, po možnosti po posvetu s strokovnjakom, zlasti je slednje priporočljivo pred morebitnim žveplanjem. Pretakamo po možnosti v lepem vremenu, ko je zračni tlak visok. Pred vsakim pretakanjem klet lepo očistimo in dobro prezračimo, kar je posebno važno za pretakanje in zračenje vina, ker se to lahko navzame nečistega

Spomladansko pretakanje vina

zraka. Prav tako moramo prej dobro umiti in očistiti vinsko posodo, v kateri pride vino, pa tudi sesalko, cevi, pipe in drugo.

Včasih se vino po pretoku zelo počasi bistri, ali pa sploh ne. Vzrok temu so sluznine, ki same motijo vino, kakor tudi preprečujejo, da bi se druge motne snovi sesedle. Mehanična čistila so zelo prikladna za zdravljenje sluzastih in vlečljivih vin.

Ali naj drugič pretakamo z zračenjem ali brezračno, je odvisno od lastnosti vina. Vlečljiva vina in obenem močna vina, vina z nečistim duhom ali z duhom po vodikovem žveplecu moramo pretočiti z zračenjem. Brez zračenja pretakamo vina z nizko alkoholno stopnjo, pa tudi zelo aromatična in buketna vina. Pogosto pretakanje v kratkih razdobjih vsekakor škodi kakovosti vina, saj vino ubije, vzame mu svežino, harmonijo in buketne snovi. Taka vina tudi hitreje starajo.

Dolivanje vina

Pomembno kletno opravilo je dolivanje sodov. V prisotnosti zraka lahko pride do mnogih škodljivih sprememb, ki zmanjšujejo kakovost pijače. Lahko se vino tudi pokvari, če se razvijejo škodljive drobnživke, ki jim je zrak nujno potreben. Vino postane berkasto ali kanasto, začne rjaveti in cikati, kajti kanove in očetne bakterije se kaj rade naselijo v nepolnem sodu. Čim manj alkohola vsebuje vino, tem večja je nevarnost, da vino postane bolno. Spomladi pri dviganju temperature se vina razteg-

nejo, včasih je treba celo nekoliko vina odzvzeti, da ne preteka. Vino za dolivanje mora biti enake kakovosti, zdravo in nepokvarjeno. Previdno je treba dolivati tam, kjer se je že razvila bersa. To je treba spraviti iz vina, kar dosežemo takole: previdno vlijamo vino v sod z lijakom, katerega smo vtačnili v daljšo gumijasto cev, ki naj sega pod površino vina, s kladivom tolčemo okoli pilke, da se odluči bersa tudi od vlažnih dog nad površino vina. Soda ne napolnimo samo do vrha, ampak tako, da pri-teče iz njega nekaj vina z vso berso, ki je splavala na vrh. Preden sod odpremo, ga obrišemo okoli pilke, pa tudi pilko samo. Po končanem dolivanju sod zunaj obrišemo, da bo suh in čist.

—o—

S TRŽAŠKEGA

VESEL PUST

Na Tržaškem je pust veselo potekel, čeprav ni bilo kakega posebnega veseljačenja kot pred nekaj leti. Najbolj živahno je bilo v Škednju, pa tudi po naših vaseh so se poveselili, zlasti mladina. Na Opčinah je bil v soboto običajni pustni sprevod vozov, ki je dobro uspel. Prvo nagrado je dobil voz iz Križa. Po mestnih ulicah pa je bilo videti vse pustne dni veliko mask, med njimi tudi mnogo izvirnih in posrečenih.

Edvard Kardelj je postal profesor za politično ekonomijo socializma na ljubljanski univerzi.

FILMSKI VEČER »KASTA«

KASTA prireja v petek, dne 25. t. m., z začetkom ob 20.30 v Kulturnem domu filmski večer Aljoše Žerjale pod naslovom: Od Perzije preko Latinske Amerike v »Sentimentalno potovanje«. Vabljeni!

ČLOVEK PROTI LETU 2000

Vesoljska vojna

V teh nadaljevanjih smo se že nekajkrat ustavili pri incidentu z vohunskim letalom U2, saj se je z njim odprl nov list v zgodovini zračnega vohunstva. Novo, satelitsko vohunstvo je imelo nekaj odločilnih prednosti pred starim, letalskim. Zaradi velike višine ni problemov s kršitvijo zračnega prostora, zanesljivost podatkov je odlična, saj objektivom fotoaparatorov na satelitih ni mogoče prikriti skoro ničesar; mimo tega pa je satelit v neizmernosti vesolja le drobna točka, ki jo je izredno težko zaznati, še teže pa zbiti. To je veljalo še do pred nedavna...

15. decembra lani sta na sovjetskem vesoljskem letališču v Tjuratam v Kazakstanu pristala dva umetna satelita, Kozmos 881 in 882. Sovjetska obveščevalna sredstva so, kot običajno, novico zamolčala. Tudi Američani so bili presenetljivo lakonični. Poročevalci vesoljske ustanove NASA so izdali kratko poročilo: »Gre za dva najnovejša modela bojnih satelitov.« Dogodek naj bi spadal v okvir napetosti med SZ in Ljudsko Kitajsko, ki je bila prve dni decembra izstrelila satelit Kitajska 7. Prestižna gesta, ki naj bi redimenzionirala domišljavost Kitajcev...

Evropskih opazovalcev to poročilo ni prepričalo, ampak je, nasprotno, vzbudilo precejšen sum v njihovih vrstah in to bodisi zaradi lakoničnosti, kot tudi zaradi iz trte izvitega

utemeljevanja. Vendar to ni pomembno, saj ni bilo prvič, da so se znašli pred sumom, da jim morda ni bilo natočeno najčistejše vino, iz zahodnih ali vzhodnih steklenic. Bilo pa je prvič, da se je v ameriški poluradni izjavi pojavil izraz »bojni satelit«.

Šlo je za mitično zver, ki je ni bil videl še nihče, ki pa so zanj vsi pričakovali, da se bo prej ali slej pojavila v džungli vojaških arzenalov veselil. Dejansko je vohunski satelit izredno močno orožje in je zato bilo pričakovati, da ga bosta velesili kako skušali onesposobiti. Prav tako tudi satelit, ki naj bi odmetaval bombe in o katerem je bilo tudi že veliko govora...

Da se kuha nekaj novega, so opazovalci prvič precej določno zaznali pred dobrim letom. Sovjeti so takrat izstrelili satelit, ki se je vedel dokaj čudno. Čim je dosegel tirnico, je začel zasledovati drug sovjetski satelit, ga dosegel in mu sledil v razdalji nekaj desetih metrov. Nato se je na povelje z Zemlje oddaljil do varnostne razdalje in eksplodiral. Do potankosti izdelan manever, ki bi ga lahko v primeru vojne kadarkoli ponovili. Tokrat z majhnimi spremembami: zasledovani satelit bo ameriški, ruski satelit pa se seveda ne bo obzirno umaknil do varnostne razdalje, ko bo eksplodiral.

Sovjeti imajo na tem polju precejšen naskok, saj so se s problemom začeli ukvarjati že pred dobrimi desetimi leti. V petih letih so

izstrelili 16 takih satelitov. Pentagonu je šele čez čas postalo jasno, da vse tiste eksplozije niso bile zgolj slučajne, sad »nedozorele tehnike«. Ta ugotovitev je bila mrzla prha za ameriške generale: Sovjeti bi v primeru vojne lahko v kratkem času uničili omrežje ameriških satelitov, ki so Pentagonu nujno potrebni za nadzorovanje ruskih raketnih in vesoljskih odletišč, za zasledovanje premikov ruskega brodogoja, predvsem pa jedrskih, z raketami oboroženih podmornic, za vodenje lastnih medcelinskih raket. Brez satelitov bi te postale neuporabne, slepe. Zato se že vztrajno širijo govorice o novem omrežju vojaških satelitov, ki jih sovražnik ne bi mogel zaznati. Obdani naj bi bili s posebnim plaščem, ki vsrkava radarske valove in naj bi leteli v veliki razdalji od Zemlje. Dolga leta naj bi obdržali radijski molk, da bi tako ušli zaznavi. Priklicali naj bi jih »v življenje« samo v primeru nenadnega napada in uničenja tradicionalnega satelitskega omrežja.

Toda, na kar Američani najbolj računajo, je novo vesoljsko vozilo, prva prava vesoljska ladja, ki lahko vzleti in pristane z lastnimi motorji in je torej prej letalo kot pa raketa. Javnosti je bila predstavljena prejšnjega septembra, datum krstnega poleta pa je postavljen v leto 1797. Prevažala bo lahko 7 kozmonavtov in 30 ton tovora. Z njeno pomočjo bodo Američani lahko popravljali od sovražnika poškodovane satelite, v njeni notranjosti pa bo dovolj prostora tudi za sovražnikove Sajuze in Kozmose, ki jih bodo potem na Zemlji skrbno razstavili na koščke in marljivo preučili. S. M.

ŠAH

Z izvirnostjo je velik križ. Najprej, težko je biti izvirni: v prizadevanju za izvirnost se ustvarjalec znajde sam proti celemu svetu, sedanjemu in preteklemu (saj ni treba, da je prav ta in ta že ustvaril njegov umotvor, zado- stuje, da ga je kdorkoli in kadarkoli, in umo- tvor ni več njegov). Dalje, še najbolj izvirnemu bosta uradni in improvizirani kritik osporavala izvirnost. Podobnost, sorodnost in, če drugega ne, skupna podrejenost nekaterim pravilom je v sami naravi stvari: kritiku res ne bo težko po- kazati s prstom na vzore.

Ko premišljamo o tem težavnem problemu, kaj je novo in kaj staro, se vedno spomnimo dr- varja, ki se je hvalil s sekuro, češ da jo ima od prapradede; le toporišče je bilo dvakrat zame- njano in glava trikrat. Reakcionar je pač videl v novem staro; drugim, naprednjakom, se na- sprotno v starem prikazuje novo.

Kaj je novega v študiji spodaj (Platov, 1905)? Večni šah? Stara pesem. Lovec proti dami? Ce- nen učinek. Večni šah na prosti skoraj prazni šahovnici? Znana zvižaja. Vse to morda pore- čete, a če vam, preden delo rešite, povemo, da bo črni kralj pomagal belemu zajeti črno da- mo, utegnete le priznati: »Ne, kaj takega še ni- smo videli.«

BELI: Kh2, La5, Lf1, f2, h3

ČRNI: Kh4, Da8, Le6, a7, h5

Beli na potezi remizira.

1. f4

Grozi 2. Ie1 mat

1. .. Lh3:

Obramba pribori črnemu polje g4.

2. Le1 + Kg4, 3. Lh3: + Kf4:

Izsiljeno. Po 3. .. Kf3 bi padla dama s 4. Lg2 +

4. Ld2 + Ke5

Enako izsiljeno kot prej. Če pa gre črni kralj nazaj, je večni šah.

5. Lc3 + Kd6, 6. Lb4 + Kc7, 7. La5 + Kb8

Končno se je črni kralj rešil nadležnega be- lega temnopoljnega lovca, toda s tem si je za- prl lastno damo. Belemu ni treba dopovedova- ti, kaj mora igrati:

8. Lg2 in mat črni dami, nakar je seveda remi.

—o—

JAPONSKI RECEPT PROTI STAVKAM

V tovarni televizorjev »Sony« v Bridgen- du v Walesu v Veliki Britaniji ni bilo v treh letih, odkar deluje, še nobene stavke in upajo, da bo tako ostalo tudi za naprej. To je pravi otok sindikalnega miru v raz- burkanem morju britanskega sindikalizma. To je pripisati — tako razlagajo — dejstvu, da so vnesli v tovarno japonsko zamisel so- zitja med delavci in vodilnim osebjem. Rav- natelj in drugi vodilni so oblečeni v tovarni enako kot ostali delavci, se hranijo skupaj z njimi v delavski menzi in prijateljsko ob- čujejo z delavci. Med njimi vlada enakost in za reševanje delovnih sporov so iznašli točno določen postopek, s katerim lahko re- šijo vsak spor, ne da bi moralo priti do stavke. Med vodilnim osebjem so v večini Japonci.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodi- šču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157 ♦ Odgovorn- urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphar- Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

J. Š.

NAŠA LEDINA

Mèdel človek ali *medla* žival, pomeni šib- kega, slabega. Tele, mlada žival je lahko medla. *Odsaditi* tele, pomeni ne ga več doiniti, ampak ga začeti krmiti. Ptiči, ki se godni izselijo iz gnezda, se *brbegajo*. Čivkati s tankim glasom je *civkati*. *Ščrleti*, fino ropotati. Nekateri ptiči ščrlijo. *Brburiti se*, vzburjeno govoriti, se obna- šati. *Brbura*, brburast človek. *Šmorn* je top, še- mast človek, podobno *tjola*, *pjacula*, *pandula*. *Trep*, trapast človek. *Čuš*, naiven, prifrknjen tip. Hlače so vedno *breše*, ponekod *brgeše*; spod- nje pa *brešine*, *brgešine*. *Rujne*, osepnice; pa tudi od cepljenja, ko se vbodeno mesto vname, postane temno rdeče in se rado ognuji. (Ruj, ru- jen znanuje menda temno rdečo barvo; po- podobno kot rus, ruso bakrenasto rdečih jabol- in hrušk; rusca — ženska z rusimi lasmi. V vseh primerih gre za bakrenasto rdečo barvo.) Ši- vilja je *škine*. Nerazložno in zatikajoče govo- riti. *žlevdrati*. Taka oseba je *žlevdra*. Pretepsti z močnimi udarci, *prebutati* koga. Izpljunek od prehlada je *hrakelj*, v takem primeru pljuvati je *hrakati* (v družbi je nespodobno).

Brozar tebi! (blagor tebi!). *Mr tebi* (mar je tebi — okrajšava). Pravijo s pritrjevanjem, ko se je nekdo že odločil: *Mr tebi!* Nič ne hodi. *Zahlepniti se*, priti ob sapo s kašljanjem in se ne več oddahniti, posledica je dušenje. Takega je treba udariti po hrbtu, ga masirati po prsih, itd. Sikast človek, s sikastim glasom je *sikc*. Revmi rečejo *skrnina* (Soča, Žabnice). Otrok *uraste* obleko, urase šolne, ki postanejo pre- majhni. *Ugonati*, uganiti; uganka, *uginalca*. Že- nitev, *žemba*. *Stekniti*, stakniti. Stikati za čem, *vstikati se* po drevju, po latniku, ipd. (pred- vsem otroci). *Žužnati*, nenehno v koga govoriti. *Pagón*, pastir, ki na planini zganja čredo v ogrado.

Ošpicam pravijo *maruskle* (maroge). Mump- su *bule*. Bulica na dlesni je zazobca. *Bezgovka*, na vratu, ki ni boleča, se pa zmuzne spod pr- stov, ko jo hočemo prijeti, in je zato *škakavka*. Bolezen, ko se v dimljah napno žleze in boli pri hoji je *asla*. Zaradi vina nekoliko omotičen človek je *muhnen*. Podplut, v pomenu od krvi zateklo mesto, *podpluto* oko. Kurja polt, *omraz- nica*. *Mrščalce*, kožne dlačice, ki se vzdigujejo od hladu. Zmrzel človek, *zmrzlin*. Hkratu, hna- du. *Násp*, drugo vrh drugega. *Menati se*, meniti se. Sporočilo, *maren*; poslali so maren, da pri- di ta in ta dan... *Ovaditi se*, izdati se. Vreščati, *praščati*, *preščati*. *Razčesniti*, raztreščiti na čem nekaj. Tudi *razčesniti se*. *Brleti*, slabo goreti n.pr. svetilka, v tem primeru brlivka. Podobno kot mrleti.

Desertu se reče po domače *posladek*. *Mulca*, na Tolminskem debela krvavica iz svinjske kr- vi, ješprenove kaše. z dodatkom mete, soli, li- mona, ajdove moke, šcepem sladkorja (toliko da zabiše grenak priokus krvi, ne sme pa biti sladka). *Mulca* je na južnem Primorskem slad- ka, namesto kaše dajo vanjo navadno riž. Po Cerkljanskem dajo vanjo tudi kuhana jabolka. Razlikuje se od krvavice, ta vsebuje tudi ne- kaj mesnine. Spet nekaj drugega je krvava klo- basa, ki je na Tolminskem neznana.

Do kolen veliko rastlinje je *halamoja*. Perje od korenja in oblic je *natje*. Stebla in perje od melonov (buč) so *malovina*. Obela, maščo- ba. Obeliti, zabeliti. Svinjska obela po trebu- hu, *potrebšina*. Prvo mleko, ko se mladiči stór- jo, je *mlezvo*. Koklji se reče *kloka*. Klokati, ka- dar kokoš hoče valiti (*bleči*, *bležem*). Kokoš *kloče*. *Opajlk* (apajlk), pajek.

Polenta, ki se zabeli že ob mešanju v kotlu in potem skuha, je *pokuhanca*. Za pest debele kepe iz sirkove moke, ko so jo prej zabelili in kepe potem skuhal, so *budle*. Budle je precej razširjena jed. Kvasu pravijo *feca*. Krlhji posu- šenih jabolk so *kojščiči*. Pustna nedelja je *debe- lenca*. *Zakilati*, nedovršena oblika od zaklati.

O domačem izrazju iz rastlinskega in ži- valskega sveta bi bilo treba začeti posebno raziskavo, če bi hoteli zajeti vse podrobnosti, ki nam jih je ohranila narečna govornica. Opo- zoriti je treba, da je v naših knjigah veliko oznak za rastlinske in živalske vrste, ki so na- rejene po nemških poimenovanjih ali pa so u- metne. Pisci so jih preprosto prevedli iz nem- ških knjig, ne da bi poprej iskali domačih. Ce- lo za tako značilno gorsko cvetko, kot je *očni- ca*, je časopisje razširilo nemogoč umetni iz- raz »planika«, čeprav je na Slovenskem, kot je bilo omenjeno nekoč v Plan. Vest., več imen za ta cvet; svoje nazive imajo naši Benečani, Rezijani in Korošci.

Čiščenje slovenskega pisanega jezika ima še danes znamenja psihoze. Poznavalci ome- njajo, da gre število pregnanih domačih bes- ed, ki so podobne, a niso nemške, v tisoče. Namesto njih mrgoli umetnih in izposojenih izrazov — dolgotrajna hipoteka z nekdanjih nemških visokih šol, kjer se je oblikovalo na- še izobraženstvo in nehote privzelo razlage o boljšem in kulturno višjem nemškem jeziku, ki je moglo »nižjim« samo dajati. Med temi »nižjimi« naj bi bilo tudi slovenstvo.

Odgovor na take nemške trditve je bilo živčno preganjanje vsega izrazja iz slovenšči- ne, ki je bilo kaj podobno nemškemu. Da lah- ko gre za starejšo indoevropsko dediščino, se nihče ni vprašal. Iz »kebra« (nem. »Maikö- fer«) je nastal tako »majski hrošč«, dasi si člo- vek le težko predstavlja, kako bi slovenski člo- vek s kmečko kulturo, torej tesno povezan z naravo, tudi kebra prevzel od Nemcev. Podob- no tudi z besedo *krota* (nem. »Kröte«). Nekaj drugega je seveda novejša obrtniško in tehnič- no izrazje (šoštar, tišler...). Po prej omenjeni »logiki« bi morali iz slovenščine črtati tudi besedo »sedeti«, ker imamo v italijanščini »se- dere« ali »stati« (it. »stare«), če ne tudi »ležati« (nem. »liegen«), ali »svinjo« (nemško »Schwein«), itd.

Seveda pa je tudi nemščina, oz. bavarščina, ker je nemščina v resnici kasnejša tvorba, pre- zemala iz slovenščine izrazje, saj do prejšnje- ga stoletja niso imeli jezikovnih predsodkov. Nemški slovar Duden danes to priznava za besedo »Jause« (od slov. »južina«). Sodi pa se, da prihajajo iz slovenščine tudi »Krenn« (od hren), »Keische« (od hiša ali od koča) ter »Kram« (= krama, od slov. hram). Od teh zadnjih dveh je prišlo nazaj v slovenščino »kaj- ža« ter »krama«. In še mnogo drugega.

Izraz *štigelč*, ki v tolm. govoru pomeni liščka, bi naj izhajal od nem. Stieglitz. Res pa je le, da nemški slovar izvaja izraz Stieg- litz kot izposojenko iz slovanskih jezikov.

(Dalje)

—o—

OBVESTILO NAROČNIKOM

Zaradi vedno večjih stroškov smo primorani letos zvišati naročnino. Letna bo tako 6 tisoč lir, za inozemstvo pa 8 tisoč lir. Naročnike prosimo za uvidev- nost in razumevanje. Uprava